

Voorziening vee

Cu, Co, Se, Zn en Mn

Dirk Jan den Boer, NMI

Goed boeren is goed voeren!

Hoe zit dat met spoorelementen?

Bodem en gewasspoor of voerspoor

- **Mineralen en spoorelementen nodig voor**
 - ▶ groei van gewas
 - ▶ voorziening vee
- **Geen uniforme lijn op de bedrijven**
 - ▶ te weinig aandacht → tekortsituaties
 - ▶ meerdere methoden (bemesting, krachtvoer, mineralenmengsels, bolus) → voorziening (veel) te ruim

Voorbeeld van bedrijf

Dekkingsgraad (%)		Jongvee		Vaarzen					Oudere koeien				
		<1 jaar	>1 jaar	14 dgn	100 dgn	200 dgn	300 dgn	drg	14 dgn	100 dgn	200 dgn	300 dgn	drg
Zink	Zomer	256	329	277	281	241	258	732	265	271	247	258	741
	Winter	256	329	277	281	241	258	732	265	271	247	258	741
Selenium	Zomer	24	31	184	186	140	137	94	167	173	142	130	90
	Winter	24	31	184	186	140	137	94	167	173	142	130	90
Koper	Zomer	61	53	218	202	117	70	81	191	197	129	74	85
	Winter	61	53	218	202	117	70	81	191	197	129	74	83
Kobalt	Zomer	113	122	310	292	244	214	383	285	277	247	214	364
	Winter	113	122	310	292	244	214	383	285	277	247	214	364

Studie

- Studie van NMI en ASG in opdracht van Productschap Zuivel om na te gaan: verstrekken via bodem en gewasspoor of voerspoor
 - ▶ Wim Bussink
 - ▶ Dirk Jan den Boer
 - ▶ Gert van Duinkerken
 - ▶ Ronald Zom
- Studie uitgevoerd voor Mg, Na, Cu, Co, Se, Mn, Zn, Fe en Mo

Afwegingskader per element (1)

- Functie en belang voor plant en dier
- Voorziening bij gemiddelde en te lage gehalten in gewas
- Grote of kleine lichaamsreserve
- Mogelijkheid via bemesting gehalte voldoende te verhogen
- Mogelijkheden om bij beweiden en op stal tekorten aan te vullen

Afwegingskader per element (2)

- Effecten van beide methoden voor milieu
- Kosten van de verschillende methoden
- Uitvoerbaarheid
- Bedrijfsvoering (weiden of opstallen, rantsoenen met veel of weinig maïs)

Koper (1)

- **Essentieel voor dier**
 - ▶ bloedvorming, botvorming
 - ▶ weerstand
- **Grote lichaamsreserve**
 - ▶ lever
- **Essentieel voor gewas**
 - ▶ koolhydraat stofwisseling
 - ▶ voor dier aanzienlijk hoger gehalten nodig
- **Bemesting beperkt mogelijk**
 - ▶ percelen met voldoende Cu toestand → jongvee met goede koperstatus kan weideperiode overbruggen
 - ▶ bij percelen met onvoldoende Cu-toestand kan dit niet

Koper (2)

- **Tekortsituaties**

- ▶ jongvee winterperiode
- ▶ droogstaande koeien
- ▶ rantsoenen met veel maïs

- **Voerspoor**

- ▶ verstrekken mineralenmengsel (geen losse kopersupplementen; Extra Cu in krv geen oplossing)
- ▶ weiden jongvee → Cu-bolus

Koper (3)

- **Kosten per ha**
 - ▶ aanvullende koperbemesting op 20% van de percelen eens per 4 jaar is aanzienlijk goedkoper dan jaarlijks verstrekken mineralenmengsel of bolus
- **Milieu:** aandachtspunt
 - ▶ aanvoer via bodem en gewas 25 – 75 gram per ha groter dan voerspoor
- **Uitvoerbaar:** beide methoden

Advies Koper

- **Bedrijven met beweiding**
 - ▶ percelen (vrij) lage Cu-toestand bemesten tot advies
- **Geen beweiding**
 - ▶ aanvullen via voerspoor
- **Beweiden alleen jongvee**
 - ▶ keuze: bemesten of bolus

Kobalt (1)

- **Essentieel voor dier**
 - ▶ nodig voor vit B₁₂ productie door pensbacteriën
- **Kleine lichaamsreserve** in de lever
- **Niet essentieel voor gewas**
 - ▶ m.u.v. vlinderbloemigen
- **Bemesting mogelijk**
 - ▶ gehalten gras(kuil) voldoende
 - ▶ gehalten snijmaïs < behoefte
- **Tekortsituaties**
 - ▶ rantsoenen met veel maïs

Kobalt (2)

- **Voerspoor**

- ▶ verstrekken mineralenmengsel (geen losse kobaltsupplementen; Extra Co in krv geen oplossing)
- ▶ weiden jongvee → bolus

- **Kosten per ha**

- ▶ aanvullende kobaltbemesting op 22% van de percelen eens per 5 jaar is aanzienlijk goedkoper dan jaarlijks verstrekken mineralenmengsel of bolus

- **Milieu:** geen aandachtspunt

- **Uitvoerbaar:** beide methoden

Advies kobalt

- **Bedrijven met beweiding**
 - ▶ percelen (vrij) lage Co-toestand bemesten
- **Bedrijven met overwegend grasrantsoen**
 - ▶ percelen (vrij) lage Co-toestand bemesten
- **Geen beweiden én rantsoen veel maïs**
 - ▶ aanvullen via voerspoor

Selenium (1)

- **Essentieel voor het dier**
 - ▶ weerstand, minder spierbeschadiging, vruchtbaarheid
- **Grote lichaamsreserve**
 - ▶ onderdeel enzym GSH-Px (rode bloedlichaampjes, organen en weefsels)
- **Gewas:**
 - ▶ gehalten meestal laag
 - ▶ vastgelegd in aminozuren methionine en cysteïne

Selenium (2)

- **Bemesting**

- ▶ nog geen bemestingsadvies
- ▶ goed uitvoerbaar; 7 – 10 gr/ha als selenaat
- ▶ Se dierlijke mest slecht beschikbaar
- ▶ gehalten in gras en -kuil voldoende
- ▶ gehalten in maïs < behoefte

- **Tekortsituaties bij bemesting**

- ▶ rantsoenen met overwegend snijmaïs

Selenium (3)

- **Voerspoor**
 - ▶ selenium toegevoegd aan krachtvoer
 - ▶ voorziening melkvee begin lactatie → ruim
 - ▶ oudmelkte en droogstaande dieren en jongvee → voorziening ca 50% van de behoefte
- **Se-aanvulling bij voerspoor**
 - ▶ mineralenmengsel bij geen krachtvoer
 - ▶ rantsoenen met overwegend maïs

Selenium (4)

- **Kosten**

- ▶ bodem en gewasspoor vergelijkbaar met kosten voerspoor

- **Milieu**

- ▶ selenium in ondergrond gereduceerd van selenaat tot selenide, dit sterk geadsorbeerd, daardoor weinig Se in grondwater

- **Uitvoerbaar**

- ▶ beide methoden

Selenium advies

- **Bodem- en gewasspoor**
 - ▶ bedrijven met beweiding
 - ▶ stalvoeren met overwegend grasrantsoen
- **Voerspoor**
 - ▶ stalvoeren met overwegend snijmaïs
- **Aandachtspunt:** oppassen voor overmaat, bemesten én krachtvoer én mineralenmengsel

Zink (1)

- **Essentieel voor dier**
 - ▶ enzymen, voortplanting, afweersysteem, eetlust
- **Kleine lichaamsreserve**
 - ▶ spieren, botten
 - ▶ snel tekort
- **Essentieel voor gewas**
 - ▶ tekort: < 10 – 20 mg Zn/kg ds → dwerggroei
 - ▶ gras en maïs gemiddeld 40 mg Zn/kg ds

Zink (2)

- **In Nederland geen bemestingsadvies**
 - ▶ kans op tekort op percelen met hoge pH zonder mest. Advies: mest toedienen (dorm 166 mg Zn/kg)
- **Tekortsituaties**
 - ▶ zeldzaam (behoefte vee 25 -35 mg Zn/kg ds; gras en maïs → 40 mg Zn/kg ds)
- **Voorziening vee**
 - ▶ vaak zeer ruim (250 -750%)

Zink (3)

- **Milieu: Groot aandachtspunt**
 - ▶ ophoping, uitspoeling
 - ▶ overschrijding toekomstige milieunormen
- **Advies**
 - ▶ aanvulling ongewenst, zowel via bodem en gewasspoor als via voerspoor
 - ▶ standaardtoevoeging aan krachtvoer niet nodig

Mangaan (1)

- **Essentieel voor dier**
 - ▶ vorming been en kraakbeen, voortplanting, stofwisseling
- **Grote lichaamsreserve**
 - ▶ voormagen, lever
- **Essentieel voor gewas**
 - ▶ fotosynthese: tekort bij 10-25 mg Mn/kg ds
 - ▶ gras gemiddeld 95 mg en maïs 28 mg/kg ds
- **Behoeftte vee**
 - ▶ 25 – 40 mg Mn/kg ds

Mangaan (2)

- **Milieu**
 - ▶ geen aandachtspunt
- **Advies**
 - ▶ rantsoenen met overwegend gras(kuil) geen aanvulling
 - ▶ rantsoenen met overwegend snijmaïs → aanvulling kan nodig zijn.

Conclusies

- Voorziening met spoorelementen verschilt zeer sterk tussen elementen en diergroepen
- Meer aandacht voor voorziening met spoorelementen goed voor:
 - ▶ gezondheid vee
 - ▶ goer en portemonnee
 - ▶ belasting milieu

Bedankt voor uw aandacht!

Koper (reserve)

- **Kosten per ha**

- ▶ bodem en gewas € 2,-
- ▶ mineralenmengsel O € 12; B € 27; S € 32
- ▶ bolus jongvee € 15

- **Milieu:** aandachtspunt

- ▶ aanvoer via bodem en gewas 25 (S) – 75 gram per ha groter dan voerspoor